

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstuen
0301 Oslo

Kontaktperson:

Deres referanse:
202309903

Vår referanse:

Dato:
22.09.2023

HØRING AV FORSKRIFT FOR HÅNDTERING AV ENERGIKNAPPHEIT OG KRAFTRASJONERING

Vi viser til høringsnotat datert 30.06.23 om ny forskrift for håndtering av energiknappheit og kraftrasjonering. Formålet med endringsforslagene er å bidra til å styrke forsyningssikkerheten ved å tydeliggjøre bestemmelsene om kraftrasjonering og innføre flere virkemidler for å håndtere situasjoner med energiknappheit.

Overordnede vurderinger

Det er, som det påpekes i høringsnotatet, svært viktig at markedet kan fortsette å virke så lenge som mulig. Dette er tydelig formulert i både formålsparagrafen (§1a) og i *Forslag til ny § 10 Prinsipper for valg og rekkefølge for bruk av virkemidler for håndtering av energiknappheit*. Begge stedene stadfestes det at markedet får virke hhv markedsmessige virkemidler skal benyttes både før, under og etter iverksettelse av kraftrasjonering. Dette er viktige presiseringer som Å Energi støtter fullt ut. I en tidlig fase vil målrettet informasjon overfor kundene være et lite inngripende tiltak for å redusere sannsynligheten for rasjonering. Økt risiko for energiknappheit vil normalt resultere i høyere kraftpriser, noe som vil redusere kraftforbruket og gi signaler til kraftprodusentene om å sikre høyest mulig tilgjengelighet på kraftverkene.

Situasjonen fra en normal kraftsituasjon til en anstrengt kraftsituasjon vil utvikle seg gradvis og det er derfor viktig at man gjør bruk av virkemidlene som er tilgjengelig i hver enkelt fase mest mulig effektivt. Innledningsvis vil det være viktig at informasjon om kraftsituasjon og kraftpriser bringes ut til forbrukerne på en målrettet måte. Direkte styring fra myndighetene bør ikke skje før det viser seg at markedet og øvrige virkemidler ikke har tilstrekkelig virkning.

NVE har illustrert overgangene mellom de ulike kraftsituasjonene i høringsnotatet (figur 2). I denne figuren kunne man med fordel også ha gitt en nærmere oversikt over virkemidler/tiltak som er aktuelle å bruke i de ulike fasene. ÅE legger til grunn at tiltakene vil bli mer inngripende desto høyere sannsynligheten for kraftrasjonering er. Vi er klar over at det vil være en glidende overgang mellom bruk av virkemidler/tiltak, men mener allikevel at en tydeliggjøring av hvilke virkemidler/tiltak som normalt vil benyttes i de ulike fasene er viktig informasjon overfor aktørene og kraftmarkedet.

Å Energi AS

Adresse:
Postboks 603 Lundsiden
4606 Kristiansand

Org. nr.: 981 952 324
Epost: post@aenergi.no
Telefon: 38 60 70 00

Pålegg om rapportering fra produsenter

OED har nylig avholdt en høring om endringer i vassdragsreguleringsloven, energiloven og tilhørende forskrifter (med korttittelen styringsmekanisme for forsyningssikkerhet) og vi henviser til ÅEs høringssvar oversendt til OED (vedlagt). Oppsummert ser vi at energimyndighetene i visse situasjoner kan ha nytte av rapporteringsordningen for å kvalitetssikre egne prognoser, og dette bidrar vi gjerne til. Samtidig påpeker vi at innrapporterte data bør være forbeholdt energimyndighetene og ikke offentliggjøres.

Dersom situasjonen tilsier at energisikkerheten ikke vil kunne sikres har myndighetene muligheter for å gripe inn overfor kraftprodusentene. I høringsnotatet fra NVE påpekes det at dette vil kunne skje før man pålegger norske bedrifter og husholdninger å redusere sitt forbruk. ÅE anser det som viktig at man til enhver tid utnytter hele fleksibiliteten i kraftsystemet, og at det i denne sammenheng gjøres en parallell vurdering av fleksibilitet og kostnad også på forbrukssiden. Enkelte forbrukere har alternative energiforsyningsmuligheter og/eller lav kostnad for manglende strømleveranse. Denne fleksibiliteten bør derfor vurderes samtidig med tiltak på produksjonssiden også i tidlig fase.

Vi er også positive til av myndighetene i større grad opplyser samfunnet om at det er markedsmekanismen i kombinasjon med de store norske reguleringsmagasinene som er et av Norges viktigste virkemidler for å ivareta forsyningssikkerheten.

Nettselskapenes rolle

NVE foreslår at man går bort fra fysiske sonevise roterende utkoblinger til kvoterasjonering og bruk av særskilte tariffer (indirekte mekanisme). Det foreslås at kvoterasjonering skal skje trinnvis med reduksjoner på 10, 30 og 50%. Forbrukere som overskrider sin kvote, vil kunne bli pålagt særskilte tariffer i tillegg til ordinær nettleie og ordinære avgifter. Dersom et slikt system skal fungere etter hensikten vil man være avhengig av god og løpende kommunikasjon mellom nettselskapene og forbrukerne. Forbrukerne vil være avhengig av å få løpende informasjon om de er innenfor eller utenfor sin kvote. ÅE vil påpeke at nettselskapenes systemer i dag ikke er tilrettelagt for en slik løpende kommunikasjon med forbruker.

Nettselskapene har investert store summer i avanserte måle- og styringssystemer (AMS). ÅE mener at det må foretas en nærmere vurdering av om denne funksjonaliteten kan utnyttes også i en rasjonerings situasjon, herunder digital sikkerhet. Energiknapphet kan oppstå både på et nasjonalt og regionalt/lokalt nivå. Det vil f.eks. kunne oppstå et behov for å drive et geografisk område i «øydrift» for en kortere eller lengre perioder i situasjoner med langvarige nettfeil. AMS gir muligheter for fysisk utkobling/struping av enkeltkunder, og større muligheter for kundeselektering. I en situasjon der den foreslåtte ordningen kvoterasjonering ikke viser seg å være tilstrekkelig, vil en slik funksjonalitet kunne være viktig.

I notatet foreslås det også at reguleringsmyndigheten (NVE) skal utarbeide rasjoneringsplaner for større sluttbrukere (typisk effektuttak utover 15 MW og kraftforbruk på over 100 GWh/år), og vedta når og om det er behov for å bruke dette virkemiddelet. ÅE vil påpeke at det her er viktig med tett kontakt med nettselskapene både i planleggingsarbeidet og i en eventuell rasjonerings situasjon. Dette for å sikre at kraftsystemet driftes mest mulig effektivt og sikkert i alle tidsfaser både forut for og under rasjoning. Samordningsansvaret overfor nettselskapene bør derfor også tydeliggjøres i forskriftene.

ÅE støtter at Statsforvalteren får en tydeligere rolle både i forhold til planlegging og prioritering av kunder i en eventuell rasjonerings situasjon. Reduksjon i strømforbruket vil kunne ha konsekvenser i forhold til liv og helse, og videre ha store økonomiske konsekvenser for samfunnet og for

Å ENERGI

enkeltkunder. Prioriteringen av kunder i en situasjon med kraftrasjonering kan derfor ikke gjøres av nettselskapene alene. Oversikten over prioriterte kunder bør oppdateres jevnlig slik at listen til enhver tid er mest mulig à jour.

Med vennlig hilsen
Å Energi AS

Unni Farestveit
Leder Rammevilkår

Vedlegg:

Å Energis høringssvar om styringsmekanisme for forsyningssikkerhet (08.09.2023)

Olje- og energidepartementet

Dato: 8. september 2023

Høringssvar om styringsmekanisme for forsyningssikkerhet.

Vi viser til Olje- og energidepartementets (OED) høringsbrev med forslag til endringer i vassdragsreguleringsloven, energiloven og tilhørende forskrifter som ble publisert den 29. juni 2023. Høringen har fått kottittelen «styringsmekanisme for forsyningssikkerhet» og retter seg mot innehavere av reguleringskonsesjoner og vannkraftprodusenter.

Å Energi er Norges største kraftkonsern med virksomhet i hele verdikjeden, fra produksjon til forbruker. Vannkraftproduksjonen eies, driftes og utvikles gjennom selskapet Å Energi Vannkraft AS (ÅEVK) som har en gjennomsnittlig årlig kraftproduksjon på ca. 11,3 TWh fra selskapets 72 hel- og deleide vannkraftverk.

Disse vannkraftverkene er lokalisert fra Viken i øst til Rogaland i vest. I enkelte vassdrag er reguleringskonsesjonen gitt til ÅEVK, mens i andre vassdrag er den gitt til en brukseierforening. Energidisponeringen i vassdrag med brukseierforening varierer en god del, og Å Energi har således erfaring med de fleste driftsløsningene som er i bruk her i landet.

Som en betydelig vannkraftaktør ønsker Å Energi å komme med innspill og kommentarer til høringen om ny styringsmekanisme for forsyningssikkerhet.

Våre viktigste innspill

- I vassdrag med flere eiere er det viktig å klargjøre hvilken aktør som får nye plikter. Ved å endre ansvaret til et «sørge for»-ansvar mener Å Energi at OED kan klargjøre at konsesjonær har anledning til å delegere ansvaret for å utarbeide disponeringsstrategi til kraftprodusentene.
- Å Energi ønsker tydeligere kriterier for når det er aktuelt for energimyndighetene å ta i bruk ulike virkemidler.
- Å Energi ser det som hensiktsmessig at kravene til innhold i ny § 4 a i IK-Vassdrag legges på et overordnet nivå, og at strategiene ikke skal inneholde prognoser, måltall eller magasinvolum.
- Å Energi ser at energimyndighetene i en anstrengt kraftsituasjon kan ha nytte av en rapporteringsordning, men er imot offentliggjøring av sammenstilte data.
- Foreslått straff fremstår som en uforholdsmessig streng reaksjon.

Viktig å klargjøre hvilken aktør som får nye plikter

Vi merker oss at når OED i høringsnotatet kapittel 3.2.1 drøfter innføring av ny formålsbestemmelse omtales oppgaver og plikter for både konsesjonær og vannkraftprodusent. På side 12 i høringsnotatet konkluderer departementet med at ny formålsbestemmelse bør tas inn vassdragsreguleringsloven for å tydeliggjøre ansvaret som den enkelte konsesjonær har for å bidra til forsyningssikkerheten. I siste avsnitt i ovennevnte kapittel omtales så produsentene:

«Etter departementets syn vil en formålsbestemmelse samtidig videreføre den nødvendige fleksibiliteten i kraftmarkedet ved at flere produsenter opptre i konkurranse. Utgangspunktet for kraftproduksjon vil fortsatt være basert på disponering av produksjonen i tråd med vannverdier, og forslaget bygger derfor også på at produsentene skal ha insentiver til optimal magasindisponering.»

I høringsnotatet kapittel 3.2.2 Strategier for å ivareta forsyningssikkerhet er det forslått å lovfeste at «konsesjonærer etter vassdragsreguleringsloven skal ha en plikt til å utarbeide en strategi for å ivareta forsyningssikkerheten (disponeringsstrategi)» (hentet fra siste avsnitt på side 12). OED sammenligner arbeidet med den nye disponeringsstrategien med det arbeidet som i dag utføres ved beredskapsplanlegging og flomhåndtering.

Å Energi er enig i at det er visse likheter i konsesjonærenes arbeid i disse situasjonene, men vi finner grunn til å peke på at arbeidet med flomhåndtering kan variere en god del i de forskjellige vassdragene avhengig av om det er et vassdrag med bare én vannkraftprodusent eller om det er flere vannkraftprodusenter i vassdraget. Dette er ivaretatt ved at det i lovverket som regulerer beredskapsplanlegging og flomhåndtering er tatt inn et «sørge for»-ansvar for regulanten/konsesjonæren:

- Vreg § 23 første ledd: [brukseierforening] «som har til formål å samordne bruken av vannressursene i vassdraget til kraftproduksjon i henhold til gitt konsesjon og fastsatte vilkår og å sørge for god flomhåndtering.» (vår understrekning)
- Energiloven § 9-1 annet ledd: «Alle enheter i KBO skal sørge for at virksomheten er innrettet på en slik måte og med slike ressurser som er nødvendig for å ivareta ansvar og oppgaver etter dette kapitlet.» (vår understrekning)

For å reflektere energidisponeringen slik den foregår i dag foreslår Å Energi at ansvaret for å utarbeide disponeringsstrategien i den nye § 29a etableres som et slikt «sørge for»-ansvar.

Vi oppfatter høringsforslaget slik at ansvaret for å utarbeide disponeringsstrategien skal legges på konsesjonæren. I de fleste vassdrag med flere kraftverkseiere og brukseierforening vil det være mer hensiktsmessig å pålegge dette ansvaret til den enkelte vannkraftprodusent ettersom det er denne aktøren som reelt sett beslutter tapping/produksjon i henhold til sin andel av magasinbeholdningen i det felleseide reguleringsanlegget/kraftverket. Ved å endre til et «sørge for»-ansvar for regulant/konsesjonær vil det være mulig å tilpasse praksis til den konkrete situasjonen i hvert enkelt vassdrag. Høringsnotatet bruker begrepet «produsent» og «konsesjonær» om hverandre uten at forskjellen mellom disse er forklart. I et vassdrag uten reguleringsforening betyr ikke dette så mye da det er ett og samme selskap som har alle konsesjoner og rettigheter. I vassdrag med flere eiere av vannkraftverk er det etter vårt syn viktig å klargjøre hvilken aktør som har hvilket ansvar. Ved å definere et «sørge for»-ansvar klargjør OED at konsesjonær har anledning til å delegere ansvaret for å utarbeide disponeringsstrategi til kraftprodusentene. I sin tur har dette betydning for myndighetenes kontroll og oppfølging av konsesjonær og vannkraftprodusent. Disse forhold bør omtales grundig i lovproposisjonen.

Å Energi ønsker tydeligere kriterier for når det er aktuelt for energimyndighetene å ta i bruk ulike virkemidler

OEDs beskrivelse «Tilgjengelige virkemidler i en rasjonerings situasjon» (høringsnotatet side 16) presiserer departementet at «så langt som mulig skal markedet videreføres også i en kraftrasjonerings situasjon». Dette er en viktig presisering som Å Energi støtter fullt ut og som også bør være førende for forskriftsendringene.

Når energiloven (§6-2 fjerde ledd) og energilovforskriften (§9-1) nå foreslås endret til å inkludere «virkemidler for å unngå kraftrasjering» (vår understrekning) blir det viktig for aktørene å få klarhet i hvilke kriterier som skal legges til grunn når rasjoneringsmyndigheten vil ta i bruk slike virkemidler.

I forslag fra NVE (sendt på høring 30. juli-2023 med høringsfrist 22. september-2023) til ny forskrift om håndtering av energiknapphet og kraftrasjering ([kraftrasjoneringsforskriften](#)) fremgår det at den systemansvarlige (Statnett) får ansvar for å utrede og utvikle særskilte virkemidler for å håndtere perioder med energiknapphet. Vi ber om at energimyndighetene også i forbindelse med dette arbeidet utvikler tydelige kriterier for hva som skal til for at kraftsituasjonen skal karakteriseres som «normal», «anstrengt» mv. og fram til kraftrasjering. Dette er av stor betydning for aktørene i deres agering og planlegging. Så langt som mulig bør konsesjonærene og vannkraftprodusentene ha tilgang til det samme beslutningsgrunnlaget som det energimyndighetene benytter i slike situasjoner.

Nærmere om forslag til endringer i forskrift om internkontroll etter vassdragslovgivningen (IK-vassdrag)

Departementet ber særskilt om innspill til hvilke krav som skal stilles til innholdet i disponeringsstrategien.

Å Energi anser at NVEs forslag til innhold i ny § 4 a i IK-vassdrag er tilstrekkelig, og at det ivaretar formålet med forskriftsendringen. Forslaget tilsvarer langt på vei det opplegget som Å Energi allerede har implementert, og som ble innført i forbindelse med den anstrengte kraftsituasjonen høsten 2022.

Vi ser det som hensiktsmessig at kravene legges på et overordnet nivå, og at strategiene ikke skal inneholde prognoser, måltall eller magasinivolum mv.

Å Energi ser nytten av en rapporteringsordning, men er imot offentliggjøring av sammenstilte data fra denne

Den midlertidige rapporteringsordningen er foreslått formalisert i ny kraftrasjoneringsforskrift, som er på egen høring. I dette høringsdokumentet fremgår det at rapporteringen har vært svært nyttig for energimyndighetene i en periode med stor usikkerhet rundt kraftsituasjonen. NVE har benyttet produsentenes prognoser til kvalitetskontroll av egne prognoser.

I høringsdokumentet beskrives pålegg om rapportering som et virkemiddel for å håndtere risikoen for energiknapphet, og for å redusere sannsynligheten for kraftrasjering. Selv om energimyndighetene har tilgang til gode analyser og prognoser innser vi at det kan oppstå situasjoner hvor et slikt pålegg om rapportering kan være formålstjenlig. Å Energi deler gjerne våre prognoser med energimyndighetene. Terskelen for å pålegge rapportering kan for eksempel knyttes til Statnetts kategorisering av kraftsituasjonen.

I likhet med energimyndighetene er Å Energi opptatt av at markedsmekanismen og konkurransen i kraftmarkedet skal fungere fritt lengst mulig. Magasindisponering basert på vannverdier bidrar til god forsyningssikkerhet. Av denne grunn anser Å Energi at rapportene bør være forbeholdt energimyndighetene, og at de ikke blir offentliggjort. Dette gjelder også for en sammenstilt utgave av rapportene.

Foreslått straff fremstår som en uforholdsmessig streng reaksjon

Foreslått straff fremstår som en for streng sanksjon ved brudd på de foreslåtte reglene. Dersom forslaget om straff opprettholdes, bør det klargjøres at det er snakk om sanksjoner som kan ilegges foretak og innretning, dvs. at fengselsstraff ikke er en aktuell sanksjon.

Konkrete forslag til endring av lov/forskrift

Vassdragsreguleringsloven ny § 29 a

Vi forslår følgende endring av første ledd, markert med rød tekst:

Den som har konsesjon til vassdragsregulering eller overføring etter denne lov, skal sørge for utarbeidelse av strategi for å ivareta forsyningssikkerhet (disponeringsstrategi).

Med hilsen

Å Energi Fornybar Forvaltning AS

Å Energi Vannkraft AS

Anders Gaudestad

Konserndirektør Fornybar Forvaltning

Jan Erik Eldor

Konserndirektør Vannkraft